

ע"פ 5246/15 - מרדכי חקשוריאן נגד מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5246/15

לפני: כבוד המשנה לנשיאה א' רובינשטיין
כבוד השופט ס' ג'ובראן
כבוד השופטת ע' ברון

המערער: מרדכי חקשוריאן

נ ג ד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים
(השופטים ר' כרמל, כ' מוסק וש' רנר) מיום 12.7.15
בתפ"ח 16940-09-14

תאריך הישיבה: ט"ו בשבט התשע"ו (25.1.16)

בשם המערער: עו"ד רפאל מכתבי

בשם המשיב: עו"ד דפנה פינקלשטיין

בשם שירות המבחן: עו"ס ברכה וייס

פסק-דין

המשנה לנשיאה א' רובינשטיין:

א. ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופטים ר' כרמל, כ' מוסק וש' רנר) מיום 12.7.15 בתפ"ח 16940-09-14. עניינו של התיק עבירות מעשה מגונה שביצע המערער במתלוננת, הצעירה ממנו בכ-50 שנה וסובלת מפגור שכלי קל וממגבלות פיסית; בגין עבירות אלה גזר בית המשפט המחוזי על המערער, בין היתר, עונש של 14 חודשי מאסר בפועל.

רקע והליכים קודמים

ב. המערער, יליד 1936, הורשע על פי הודאתו בשלוש עבירות של מעשים מגונים לפי סעיף 348(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, בנסיבות סעיף 345(א)(5); המערער הודה במיוחס לו במסגרת הסדר טיעון, בו הוסכם בין הצדדים כי התביעה תעתור לעונש של שתי שנות מאסר בפועל, מאסר על-תנאי ופיצוי למתלוננת, ואילו המערער יטען לעונש באופן חופשי.

לפי המתואר בכתב האישום המתוקן, המערער ביצע מעשים מגונים במתלוננת, ילידת 1986, הסובלת כאמור מפגור שכלי קל וכן מאיחור בהתפתחות הגופנית, שגרם למוגבלות פיסית. בתקופה הרלבנטית לכתב האישום, התגוררו המערער ואשתו בסמוך למתלוננת. במהלך שנת 2014, התפתחה היכרות בין אשת המערער למתלוננת. בחודש אוגוסט 2014 שוחח המערער עם המתלוננת וביקש ממנה להגיע לביתם. באמצע החודש הגיעה המתלוננת לביתם של המערער ואשתו בשלוש הזדמנויות. ביום הראשון, כאשר הגיעה המתלוננת לבית, המערער הפשיט אותה מבגדיה, מישש את חזה וחיכך את איבר מינו באיבר מינה; כך עשה גם למחרת היום. ביום השלישי, בסוף אירוע דומה, דיממה המתלוננת מאיבר מינה, והמערער ביקש מאשתו סיוע. בהמשך לכך, הכניסו המערער ואשתו את המתלוננת לחדר האמבטיה, שם נתנה לה אשתו זוג תחתונים ופד היגייני. במהלך אירועים אלה אמרה המתלוננת למערער כי הוא מכאיב לה וביקשה שיפסיק, אולם הוא המשיך במעשיו.

ג. לאחר הרשעתו של המערער ובטרם נגזר דינו, התקבל ביום 8.6.15 תסקיר מטעם שירות המבחן בעניינו. השירות ציין, כי המערער הודה בקיום מגע בעל אופי מיני עם המתלוננת, אולם לטענתו מעשים אלה נעשו ביוזמתה, ואילו הוא חש מותקף על-ידיה. כן ציין המערער בפני שירות המבחן את כעסו על המתלוננת, כיון שלשיטתו היא האחראית הבלעדית לאירועים נשוא כתב האישום, ואילו הוא כלל אינו נמשך אליה. נוכח עמדתו של המערער, נמנע שירות המבחן מהמלצה טיפולית. מנגד, המליץ השירות כי בבחינת אורך המאסר יישקלו גילו המבוגר של המערער ומצבו הבריאותי הירוד.

ד. בנוסף, התקבל ביום 7.6.15 תסקיר נפגעת עבירה בנוגע למתלוננת. מהתסקיר עולה, כי המתלוננת חוותה את האירועים שבוצעו כטראומטיים, מכאיבים וקשים, ותיארה את חוסר האונים שחשה במהלכם. עוד הדגישה המתלוננת את המצוקה שחשה כתוצאה מכך שאשת המערער, אשר נתפשה על-ידי המתלוננת כדמות חיובית שניתן לסמוך עליה, לא סייעה לה בזמן שהמערער פגע בה, אף שהיתה בבית באותו זמן. המתלוננת הדגישה את פחדה מן המערער ומאשתו, וכי פחד זה מעסיק אותה באופן יומיומי. הורי המתלוננת הוסיפו כי נוכח האירועים חלה נסיגה במצבה של המתלוננת, והיא תלויה בהם יותר משהיתה בעבר; כיום, היא מפחדת להישאר לבדה בבית ולצאת מביתה ללא ליווי, וכן חל עיכוב בתהליך יציאתה מבית הוריה למסגרת מתאימה. מפקחת נפגעי העבירה סיכמה בצינה, כי הרחקת המערער מן המתלוננת תסייע לה בהשבת תחושת הביטחון וההגנה. יצוין כי כיום מורחק המערער בגדרי תנאי ערובה.

ה. ביום 12.7.15 גזר בית המשפט המחוזי את דינו של המערער. בית המשפט נתן דעתו לתסקיר שירות המבחן ולתסקיר נפגעת העבירה. מחד גיסא, נדרש בית המשפט לנסיבות החמורות של מקרה זה - ביצוע עבירות במתלוננת הסובלת ממגבלות מנטלית ופיסית, יום אחר יום אחר יום, חרף התנגדותה ותוך שהוא מודע להתנגדותה ולסבלה. מאידך גיסא, ציין בית המשפט כי המערער נעדר עבר פלילי רלבנטי - אף שבעברו הרשעה עבירה של תקיפת בת זוג משנת 2008 - וכן כי מצבו הרפואי קשה מאוד, שכן הוא סובל ממחלה ממארת ומקבל טיפול כימותרפי; ובנוסף סובל מנכות ברגלו. בסיכומם של דברים, ובבואו לקבוע את העונש ההולם בטווח הענישה עליו הסכימו הצדדים, ציין בית המשפט כי חרף נסיבותיו האישיות הלא פשוטות של המערער, נסיבותיו החמורות של המקרה מחייבות ענישה ממשית מאחורי סורג ובריאח. מכאן מצא בית המשפט להשית על המערער עונש של 14 חודשי מאסר בפועל כאמור; 6 חודשי מאסר על תנאי; ופיצוי למתלוננת בגובה 30,000 ₪.

הערעור

ו. בהודעת הערעור מיום 29.7.15 נטען, בין היתר, כי בית המשפט לא ייחס משקל מספיק להודאתו של המערער בביצוע העבירות ולכך שחסך זמן שיפוטי; וכן לכך שהמערער לא ידע כי המתלוננת סובלת מפיגור שכלי קל. עוד צוין, כי המערער אדם מבוגר וחסר השכלה, ולכן לא ניתן לייחס לו הבנה לבעיות הנפשיות והשכליות של המתלוננת. נטען גם, כי לא ניתן משקל מספיק למצבו הרפואי של המערער, ולחשש כי יסיים את חייו מאחורי סורג ובריאח. בנוסף נטען, כי אשת המערער (שהיא צעירה ממנו בהרבה) אינה בריאה בנפשה, ושליחת המערער לריצוי מאסר בפועל בבית המאסר תפגע בה בצורה משמעותית. בנוסף ביקש המערער כי יבוטל רכיב הפיצוי, שכן אין בידיו הסכום הנדרש; נציין כבר כאן כי בינתיים שולם הפיצוי. בצד הודעת הערעור הוגשה בקשה לעיכוב ביצועו של עונש המאסר, וביום 6.8.15 נעתר בית משפט זה לבקשה (השופט ע' ברון).

ז. ביום 14.1.16 הגיש המערער הודעה מעדכנת לבית המשפט, אליה צירף חוות דעת רפואית. מחוות הדעת עולה, כי נוכח טיפולי הכימותרפיה וטיפול ביולוגי משמעותי בגילו המבוגר של המערער, הוא זקוק להשגחה ופיקוח רפואי צמוד במסגרת אשפוז יום. בנוסף נאמר, כי נוכח חשש מחשיפה לזיהום, על המערער לשהות בתנאים היגייניים טובים כשהוא מבודד מאנשים אחרים.

ח. ביום 21.1.16 הוגש תסקיר משלים מטעם שירות המבחן. שירות המבחן ציין, כי אין שינוי בעמדותיו של המערער כלפי ביצוע העבירה ופגיעתו במתלוננת, ולכן נמנע מהמלצה טיפולית בעניינו. אולם, השירות המליץ כי נוכח מצבו הרפואי, רצוי כי גורמי הרפואה בשירות בתי הסוהר יקבלו דיווח מוקדם על אודות מצבו הרפואי.

ביום 24.1.16 הוגשה הערכת מסוכנות בעניינו של המערער (בעקבות החלטת השופט י' דנציגר מיום 23.12.15). נמצא, מפי המערער, כי הוא משליך את העבירות על הקרבן; עוד צוין, כי לא ניתן לראות בגילו המתקדם של המערער גורם ממתן מסוכנות, שכן מעיקרא ביצע את העבירות נשוא עניינו בגיל מתקדם; וכן נאמר שיש לייחס חשיבות לעברו הפלילי - תקיפת בת זוג - ולעובדה כי אינו מקבל אחריות גם בעבירה זו. בסיכומם של דברים, נמצא כי רמת המסוכנות המינית הנשקפת מהמערער היא בינונית-נמוכה כלפי נשים חסרות ישע החלשות ממנו. לא אפרט עוד.

ט. ביום 25.1.16 קיימנו דיון בערעור. בא כוח המערער טען כל הניתן, הדגיש את מצבו הרפואי הקשה של המערער, ואת הטענה - כפי שעולה, לשיטתו, מחוות הדעת הרפואית שצורפה - שנשקפת למערער סכנת חיים ממשית

אם יישלח לכלא מאחורי סורג וברז; ומכאן טען כי יש להמיר את עונש המאסר בעונש של עבודות שירות. באת כוח המדינה ציינה כי העונש שנקבע הוא בטווח עליו הוסכם בין הצדדים, וכי גילו המתקדם של המערער ומצבו הרפואי נשקלו מתחילה בקביעת הטווח ובקביעת העונש ההולם בטווח. כן ציינה באת כוח המדינה את הנזק הקשה אותו גרם המערער למתלוננת, והנסיגה שחלה במצבה מאז הפרשה. לשאלתנו לעניין בדיקת הרפואית של המערער על-ידי שירות בתי הסוהר, ציינה באת כוח המדינה כי שירות בתי הסוהר אינו מאפשר עוד בדיקה רפואית של אסיר בטרם החל את ריצוי המאסר בפועל; לא ירדנו לפשר הדבר, ורצוי להבהירו במבט לעתיד. נזכור שוב, כי במהלך הדיון נתברר שהפיצוי שנפסק שולם.

דיון והכרעה

י. לאחר עיון בטענות המערער, בתסקירים ובחוות הדעת, ולאחר שמיעת טענות הצדדים, לא נוכל להיעתר לערעור. המערער הורשע בשלוש עבירות של ביצוע מעשה מגונה, עבירה שהעונש הנקוב בצדה בדין הוא 7 שנות מאסר. המקרים המצויים בפסיקה בנוגע לעבירה זו שונים מאוד זה מזה בנסיבותיהם וחומרתם; ענייננו כאן הוא מקרה קשה, ניצול מיני חמור של צעירה אשר מעיקרה חייה אינם קלים נוכח מצבה הבסיסי. מעשי המערער מדברים בעדם; אולם הקושי אף חמור במיוחד מקום שהמתלוננת שמה מבטחה באשת המערער, וכך הפך מקום ביקור תמים לזירת פגיעה מינית. כפי שעולה מתסקיר נפגעת העבירה, לאירועים השלכות קשות מאוד על חייה של המתלוננת; היא מתקשה לשוב לשגרת חייה, מפחדת לצאת לבדה אל הרחוב ולהישאר לבדה בבית. בנוסף, נוכח מצבה הנפשי המערער, חלה נסיגה אף בנכונותה לשקול מסגרת חוץ-ביתית המתאימה לה.

יא. יש להוסיף לאמור, כי המערער אמנם הודה במיוחס לו, אולם ניכר מן התסקירים כי אינו מקבל עליו אחריות בנוגע למעשים בהם הורשע בתיק זה; ואף לא לפרשה בה הורשע בעברו – תקיפת בת זוגו. אמנם, המערער אדם מבוגר, בגבורות עד מאה ועשרים, ומצבו הרפואי אינו בטוב, אולם ניכר כי בית המשפט המחוזי נתן דעתו לכך, ואילו לא כן היה סדר הגודל של הענישה גבוה מזה, אולי משמעותית, ו"אין ממה לרדת"; ואכן, בהינתן נסיבות המקרה, לא ניתן לומר כי עונש של 14 חודשי מאסר הוא חמור, בודאי לא באופן המצדיק את התערבותה של ערכאת הערעור. זאת, גם בשים לב לכך שהעונש הושת על המערער במסגרת "הסדר טווח", דהיינו הסדר בו הסכימו הצדדים על גבולות הענישה המרבית והמזערית; וכידוע, בית משפט שלערעור ממעט בהתערבות בעונשים שנפסקו במסגרת הסדרים מסוג זה (ע"פ 6449/10 חן נ' מדינת ישראל, פסקה 4 (2011); ע"פ 2364/12 קטינה נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (2012); ע"פ 1454/15 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 20 (10.8.15)).

יב. אין בידינו איפוא להיעתר לערעור. נוכח מצבו הרפואי, ולעניין הטיפול בו במאסר, יתייצב המערער תוך שבועיים ימים ממועד פסק דין זה לבדיקה רפואית בשירות בתי הסוהר לשם מיון מוקדם עובר לכניסתו לכלא, תוך שיביא עמו את התיעוד הרפואי שבידו; עותק מפסק דין זה יועבר לקצין רפואה ראשי בשירות בתי הסוהר, אשר יורה למערער באמצעות הפרקליטות ובא כוחו להיכן עליו להגיע לצורך זה. לאחר מכן יתייצב המערער לריצוי מאסרו ביום 1.3.16 במקום שימצא שירות בתי הסוהר כהולם את צרכיו הרפואיים. תנאי שחרור קיימים בעינם עד להתייצבות.

ניתן היום, כ"ב בשבט התשע"ו (1.2.2016).

